

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. V. Ad debitam auditionem Misse requiritur præsentia moralis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

equidem quâcumque auditâ satisfieri præcepto. Sic declarat consuetudo, maximè cum in iure nulla fiat mentio hujus vel illius Missæ. Et verò quoniam vulgus neque in hoc facit differentiam, neque moraliter potest, non fuisset congruum aliter illud præceptum imponi.

76. *Objectio solvitur. Prima expositio c. 2. de Celebr. Missæ. Suarez.*
Nec obstat cap. 2. de Celebr. Missæ, ubi videtur prohiberi Laicis, ut Missas non audiant, nisi de eodem die, quippe non est sermo de hac re; sed, ut putat Suarez disp. 83. sect. 2. §. Atque ex his, de superstitione quorundam, qui non videbantur sibi Missam audire nisi principium Evangelii Sancti Joannis, & Missas peculiâres de Sancta Trinitate, aut de Sancto Michaële audirent.

Hæc sunt verba textûs: *Quidam Laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Evangelium: In principio erat Verbum: & Missas peculiâres, hoc est, de Sancta Trinitate, & de Sancto Michaële, & ideo sanctum est in eodem Concilio, ut ulterius hoc non fiat, nisi suo tempore.*

Additur præterea alia exceptio: *Et nisi aliquis velit propter reverentiam Sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire.* Ergo licet audire Missam votivam legitimâ intentione & reverentiâ, & non pro alia devotione, id est, pro aliqua divinatione, ut legitur in Concilio Saleguntadiensi cap. 10. ubi textus ille habetur. Igitur superstitio est, quæ ibi prohibetur, & non aliud.

77. *Secunda expositio.*
Deinde cum legis: *Ut per singulos dies audiant,* cogita in hoc capite non esse sermonem de Missis tantum, quæ audiuntur ad implendum præceptum, ut aliqui videntur velle; nam liquidò constat non esse obligationem audiendi Missam per singulos dies.

Tertia. Tertia expositio sit, quam habes Conclusionem 29. puta jus illud loqui de Missa solemnè, ut colligi videtur ex his verbis subsequentiibus: *Sed si voluerint, ut sibi Missæ cantentur, de eodem die Missas audiant pro salute vivorum, & etiam defunctorum.*

Et hæcenus quidem de obligatione hujus præcepti, qualitate Missæ, quantitate, loco, situ &c. Unum video deesse, de quo potissimum controversatur inter Doctores, quæ nimiam attentione & intentione debeat quis assistere Sacrificio ex vi hujus præcepti. Pro resolutione pono tres sequentes Conclusiones.

CONCLUSIO V.

Ad debitam auditionem Missæ requiritur præsentia moralis.

Est communis, & probatur; quia præcipitur actus humanus: ergo præsentia aliqua humana, sive moralis. Consequentia est evidens. Antecedens ab omnibus conceditur in Tractatu de Legibus, ubi de materia legis humanæ; & breviter ostenditur, quia lex est regula actuum humanorum, sive moralium: quod vel inde satis patet; quoniam lex est actus rationis & voluntatis: ergo etiam præcipitur actus rationis & voluntatis. Deinde potestas legislativa propria est creature rationali: igitur illam dirigit quæ rationalis est.

Enimvero sicuti creatura irrationalis certitas habet sibi regulas præfixas ab Auctore naturæ, per quas determinatur & inclinatur ad certas operationes, ita pariter natura rationalis quæ talis, sive quæ libera, oportet ut habeat certas quasdam regulas, secundum quas, actiones sibi proprias sive liberas possit, & debeat dirigere: illæ autem regulæ sunt leges divinæ, & humane.

Ex quo sequitur hoc Corollarium: Si aliquis incipiat Missam audire, & postea etiam involuntariè dormiat per notabilem ejus partem, non satisfacit præcepto. Similiter, si aliquis dum Missam audit, raptum seu ecstasim patiat, quæ ab omnium sensuum usu alienatus sit; quia neque illa est præsentia humana. Etenim tum per somnium, tum per ecstasim, & eadem est ratio ebrietatis & amentię, homo quasi privatur statu humano, ut sic loquar, id est, in tali statu ponitur, in quo non possit proximè exercere actus humanos: ergo licet physice præsens, moraliter tamen absens censeatur, quia incapax debitæ intentionis & attentionis, ut patet ex dicendis.

Sed numquid requiritur, ut corporaliter audiat, vel videat Sacerdotem? Periphrasice manifestum est quod non: nam cæcus & surdus (inquit Tamburinus lib. 4. in Decal. cap. 2. §. 1. n. 11.) satis præceptum adimplent.

Sed quid mirum, reponit quispiam, cum surdus possit videre, & cæcus audire? Si autem surdus iuxta ac cæcus, unde constat ipsum adimplere præceptum? Respondetur, quia alio sensu externo potest percipere ea, quæ in Missa sunt, quod sufficit, ut docet idem Auctor nu. 12, dicens; satis esse ejusmodi assisten-

Auctor n. 12. assistentiam exhiberi humano modo, vel audiendo, vel videndo celebrantem, vel saltem ita sociando alios videntes aut audientes (quamvis sit quis extra Ecclesiam, omnes præsentem non capientem) ut ex signis & gestis Missæ aliqua colligere possit, & ut ad multitudinem assistentium censeatur moraliter pertinere. Hæc ille, cum alijs quos citat.

Audiunt itaque Missam, qui in parvo Sacerdote propter populi frequentiam post aliquam columnam stant, quæ impediuntur à videndo altari. Similiter Religiosi, vel Clerici in Choro post altare cantantes.

81. Numquid etiam illi, qui ex fenestra domus suæ vident Sacerdotem in Ecclesia ex adverso celebrantem? Negat Fillucius tom. 1. Tract. 5. c. 7. n. 209. quem sequitur Diana part. 4. Tract. 4. resol. 134. Et hanc sententiam, inquit, à fortiori docet Laurentius de Portel in addit. ad Dubia Regularia verbo *Indulgentia*, n. 8.

Sententia Lugonis, Sed melius Cardinalis Lugo disp. 22. n. 21. quod quidem, ait hic Auctor, verum iudicarem, quando inter fenestram, & Ecclesiam intercedit platea aut via nimis lata, quæ altare multum remotum reddat à fenestra: non placet tamen in universum; quia potest contingere esse adeo vicinam fenestram altari, ut morale præsentiam non impediatur, prout de facto in hoc nostro Collegio Romano habemus sacellum privatum, cujus altare à fenestris domus adversæ non plusquam triginta passus distat, ac perinde ab illa fenestra audiri potest vel percipi Missa, licet via publica intercedat, ac si intrâ Ecclesiam parvam audiretur ab aliquo ibi existente. Videtur autem favore huic doctrinæ Pater. Jacobus Gordonus tom. 2. Theol. Moral. lib. 6. q. 7. cap. 2. §. 3. n. 12. Hucusque Eminentissimus.

82. Quem sequitur Dicastillo disp. 5. nu. 59. dicens: Nec video cur v. g. aliquis ex fenestra suæ domus vergente ad forum, etiam interpositâ fati amplâ plateâ, censeatur præsentem moraliter, & spectator Tauriludii Hispanici, & incurrat censuram Sacerdos sæcularis, sive Regularis, quando vigeat ea lex & pena, & non censeatur eadem, aut longè propinquior distantia sufficiens, ut censeatur præsentem celebrationi Missæ.

Quod amplius confirmo & declaro. Nam ea præsentia in Missa censeri debet juxta communem hominum æstimationem, ut pater; talis autem censeatur etiam longinquior: ergo etiam illa. Subsumptum probo multis centenis, immo millibus hominum ita censentibus. Veniebam ego olim in classe trirremium in comitatu Augustissimæ Imperatricis Mariæ tunc Reginæ Hungariæ: celebrabatur in litore maxime diebus præcepti; nemo timoratus ibi non assistebat ex sua triremi, quando valde procul celebrabatur, duplo magis pro-

cul aut sextuplo, quam sit distantia, de qua agimus in nostro casu, & omnes censebant se præsentem Missæ, eo ipso quod in tali loco essent, unde aliquâ ratione possent cognoscere quid ageretur. Hæc ille.

Equidem responderi posset ad illam confirmationem, non ideo omnes illos fuisse moraliter præsentem præcisè, quia poterant cognoscere aliquâ ratione quid ageretur; sed maxime quia omnes spectabant ad unam & eandem classem, quæ ratione priorum trirremium tota censebatur moraliter præsentem. Et ita si tota platea, etiam fati ampla, esset repleta hominibus audientibus Missam, quæ in Ecclesia celebratur, & ego starem in domo mea ex adverso Ecclesiæ, indubiè censeber moraliter præsentem ratione multitudinis, cujus sum pars.

Quod Cardinalis supra n. 20. explicat hoc simili: Censeatur aliqua materia præsentem, ut possit consecrari, quando licet ipsa non videatur, conjungitur tamen alijs partibus, quæ videntur, & non repugnat ratione distantie, quod demonstratur illo pronomine, *Hoc*. Sic ergo in præsentem poterit aliquis dici præsentem Missæ, quando est pars multitudinis quæ dicitur præsentem, & conjungitur moraliter cum alijs, qui sunt in conspectu altaris, dum tamen distantia etiam tanta non sit; ut jam extrahat illum ab humana præsentia.

Unde non sufficit aliquem esse intrâ eandem Ecclesiam v. g. si in aliquo altari fiat Missa privata in Basilica Romana Sancti Petri, non sufficit si aliquis intrâ eandem Ecclesiam habeat intentionem audiendi illam Missam, quam scit tunc dici in aliquo loco ejusdem templi; non sufficit, inquam, propter nimiam amplitudinem illius templi, & per consequens distantiam, quæ potest esse inter celebrantem, & illum, qui intendit Missam audire.

Interim si totus locus intermedius esset repletus hominibus, nescio quare non satisfaceret; quia scilicet tunc moraliter faceret unam cum ea multitudine præsentiam, ut docet Tamburinus supra. Quanta autem distantia requiratur, ut qui solus adest non censeatur moraliter præsentem, prudentis judicio committendum est.

Cæterum an audiens Sacrum ex fenestra domus suæ, lucraretur Indulgentiam forte concessam visitantibus, & orantibus in illa Ecclesia, dubium est, & resolutio pendet ex voluntate ejus, qui Indulgentiam concessit, potuit enim pro conditione exigere physicum ingressum talis loci, & tunc proculdubio non lucraretur. Potuit etiam esse contentus ingressu sive præsentia morali, & tunc quidni lucraretur?

Ita novissime docet Tamburinus supra n. 13. existimans Moniales à loco post altare, quem in suis claustris habent, qui locus non videtur pertinere ad Ecclesiam, cum sit solum ad-

83. Ad confirmationem respondetur.

Lugo.

84. Non sufficit existentiâ intrâ Ecclesiam ad morale præsentiam.

85. An audiens Missam ex fenestra domus suæ lucraretur Indulgentiam?

Sententia Tambur.

commoditatem ipsarum, ut inibi aliquibus diebus Officium cantent, posse visitare Altare, & Indulgentiam illud visitantibus concessam lucrari, cum inde Horis Canonicis satisfaciant, & Missam audire soleant: nam utrobique eadem præsentia moralis in Ecclesia requiritur & sufficit.

86.
Sententia
Portel.

Atque de hoc casu, id est, de lucracione Indulgentiæ tractat Portel supra, quem Diana citat à fortiori pro sua sententia; quod valde miror. Enimverò posset quispiam cogitare & mordicus sustinere ad lucracionem quarundam Indulgentiarum requiri physicum ingressum Ecclesiæ, estò ad auditionem Sacri sufficiat præsentia moralis. Siquidem in præcepto audiendi Missam nulla fit mentio ingressus Ecclesiæ; adeò ut plenissimè adimpleatur tamen audiatur in platea, vel alio loco, juxta dicta Conclusionem præcedenti; porro in forma concessionis Indulgentiarum expressè ponitur: *Si quis visitaverit talem vel talem Ecclesiam, & inibi oraverit* &c. Hæc autem non immeritò posset quis interpretari de physica præsentia, saltem posset dubitare de mente concedentis, quæ talis potuit esse; sicuti dubitavit Portel, allegans quod vidit in Ecclesia Portiunculæ Assisii, ubi conceditur Indulgentia intranti illam secundâ die Augusti.

Ad lucrandam Indulgentiam Portiunculæ requiritur physicus ingressus.

Hæc enim Ecclesia, inquit ille Auctor, cum parva sit quasi Sacellum, cum unam tantum portam haberet tempore Patris nostri Francisci, postea crescente populi multitudine pro ea lucrandâ altera porta in latere Sacelli aperta est, ut populus intraret, & statim exiret, ne ob defectum ingressus privaretur quis tali Indulgentiâ. Igitur argumentum deductum ab Indulgentia ad auditionem Missæ, liquet profectò non convincere.

87.
An sacramentaliter
contineat
sententiam præsentem?

Bonacina.

Fundamentum
sententiæ affirmati-
væ.

Reginaldus,
de Officiis.

Major difficultas est, an moraliter sit præsentis Missæ, & præcepto satisfaciatur, qui, dum Missa celebratur, sacramentaliter confitetur? Sententiam affirmantem tamquam probabilem priùs docuerat Bonacina, tum quia hic dici potest Missam audire, cum interfit corporaliter, ut supponitur, & mentaliter, quatenus mentem applicat ad aliquid in honorem Dei; tum quia sicut Beneficiarius recitans Horas Canonicas tempore Missæ satisfacit præcepto divini Officii, & Missæ, ita qui tempore Missæ confitetur peccata sua, satisfacit præcepto Confessionis, & præcepto Missæ, cum attentio ad Confessionem non videatur obstare attentioni requisitæ ad Missam; tum quia sic usu receptum videtur in aliquibus Collegiis, in quibus viget probitas & disciplina. Hujus sententiæ est Reginaldus lib. 19. n. 14. in fine. Nec omnino dissentit Molfesius tract. 3. c. 17. nu. 45.

Hoc tamen limitabam, modò qui confitetur, habeat intentionem audiendi Missam, quâ intentione cum plurimi careant, nec credant

se Missæ præcepto satisfacere, sequitur plurimos non satisfacere præcepto Missæ, cui intersunt, dum peccata sua confitentur. Hæcenus Bonacina de Sacramento Eucharistiæ disp. 4. q. ultimâ punct. 11. n. 26.

Qui re attentius considerat (ut ibidem ait) sententiam suam mutavit, ductus hæc potissimum ratione, quia Ecclesia præcepit assistere Missæ per modum orationis; qui autem peccata sua confitetur, aut examen suæ conscientiæ facit tempore Missæ, non videtur assistere per modum orationis.

Unde ad primam rationem in contrarium Respondet, ad satisfaciendum præcepto Missæ, non sufficere assistentiam mentalem & corporalem; nisi fiat per modum orationis.

Ad secundam (inquit) negatur Consequentia: ratio disparitatis est; quia in primo casu adest assistentia per modum orationis, non verò in secundo.

Ad tertiam responderi potest; talem usum corrigendum esse, nisi aliter suadeat necessitas. Quamobrem adolescentes, quos in Collegiis novimus sua peccata tempore Missæ fateri, excusamus ob necessitatem communicandi tempore Missæ, vel propter intentionem audiendi eodem die aliud Missæ Sacrum, aut propter bonam fidem sibi persuadentes hoc licere. Hæc ille.

Ecce fundamenta utriusque sententiæ, de quibus antequam fero judicium, edissero, quâ intentione & attentione debeam assistere Sacrificio ex vi præcepti Ecclesiastici.

CONCLUSIO VI.

Ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ requiritur intentio, saltem virtualis, audiendi Missam, id est, offerendi Sacrificium cum Sacerdote eo modo quo potest.

Præcipitur namque actus humanus, ut Conclusionem præcedenti diximus, & talis qui sit cultus Dei, saltem externus, ut autem actio externa habeat rationem cultus, necessaria est intentio colendi; alioquin omnes genuflexiones & similes actus externi forent religiosi, tamen si ferent animo alterum irridendi, vel ex causa aliqua naturali, quod nullus Theologus dixerit.

Hinc confectarium est, haudquaquam satisfacere præcepto, qui sine animo offerendi cum Sacerdote ambulat, vel sedet tempore Missæ in Ecclesia expectans suum amicum.

Dico, *Sine animo offerendi*; quia posset expectare amicum, & simul habere animum suo modo